

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 15.07.2025 i Oslo tingrett,
Sak nr.: 25-109740TVI-TOSL/08
Dommer: Tingrettsdommer Eivor Grindstuen Hamar
Saken gjelder: Begjæring om midlertidig forføyning – etterfølgende muntlig behandling

Noah For Dyrs Rettigheter

Advokat Christina Norland
v/advokatfullmektig Morten Nyheim
Jensen

Foreningen Våre Rovdyr

Advokat Christina Norland
v/advokatfullmektig Morten Nyheim
Jensen

mot

Staten v/Klima og Miljødepartementet
Utmarkskommunenes Sammenslutning

Advokat Asgeir Nygård
Advokat Espen Andreas Volden

KJENNELSE

Saken gjelder etterfølgende muntlig forhandling av begjæring om midlertidig forføyning med krav om å forby iverksettelse av beslutning av 26.06.2025 fra Miljødirektoratet om felling av bjørn med krav om å stanse felling av bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune.

Innledning

NOAH For Dyrs Rettigheter og Foreningen Våre Rovdyr begjærte den 01.07.2025 midlertidig forføyning med krav som nevnt. Begjæringen hadde sin bakgrunn i beslutning av 26.06.2025 fra Miljødirektoratet om felling av en bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune, som hører til rovviltregion 8 (Troms og Finnmark fylke). Av beslutningen fremkommer:

Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18, bokstav c og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13 sjette ledd, beslutter Miljødirektoratet felling av bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune, rovviltregion 8.

Beslutningen gjelder en konkret bjørn som har påført skade på ett menneske i dette området. Basert på beskrivelser og foreløpige undersøkelser i felt kan det ikke utelukkes at hendelsen er et resultat av forventet atferd der mordyr søker å beskytte sitt avkom. Når mennesker påføres skade av rovvilt med stort skadepotensial, må dette imidlertid vektlegges.

Beslutningen innebærer at Statens naturoppsyn (SNO) gis i oppdrag å identifisere og lokalisere den aktuelle bjørnen, og om mulig, gjennomføre felling i henhold til instruks for statlig uttak av vilt. Dersom bjørnen er et hunndyr som følges av unge(r), vil Miljødirektoratet ta stilling til om også unge(ne) skal felles dersom det er årsunge(r).

Beslutningen gjelder fra dags dato og til og med 15. juli 2025. Dersom det ikke lar seg gjøre for SNO å identifisere og lokalisere bjørnen innen dette tidsrommet, avsluttes tiltaket.

Miljødirektoratet vil videre ha dialog med kommunen om aktuelle tiltak som kan bidra til å redusere potensialet for ytterligere konflikter rundt bjørneforvaltningen i området.

Oppsummering:

- 1. SNO er ansvarlig for gjennomføringen av fellingsforsøket.*
- 2. Beslutningen gjelder innenfor et geografisk avgrenset område spesifisert i pkt. 3, i perioden 26. juni til og med 15. juli 2025.*
- 3. Fellingsforsøket skal rettes mot skadegjørende bjørn innenfor følgende geografiske avgrensning: i Sør-Varanger kommune øst for Jarfjordbotn.*
- 4. Dersom bjørnen som blir identifisert viser seg å være en hunnbjørn som følges av unge(r), vil Miljødirektoratet ta stilling til om også unge(ne) skal felles dersom det er årsunger.*

Representantforslag 163 S (2010-2011) (Stortinget.no) ligger også til grunn for vurderingene.

Vi finner at uttak av bjørnen ikke vil true bestandens overlevelse.

Miljødirektoratets vurderinger i saken

Mandag 23. juni ble en mann bitt i armen av en bjørn, mens han var ute og gikk tur med hund i Jarfjord i Sør-Varanger kommune. Prøver sendt til analyser vil kunne gi en sannsynlig identifikasjon på individ.

Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven, men Miljødirektoratet kan likevel med grunnlag i rovviltforskriftens § 13 tillate felling av bjørn. Det er hjemmel for å felle rovvilt for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn er naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c.

Beslutning

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og bokstav c) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13 sjette ledd, beslutter Miljødirektoratet av eget tiltak å felle en bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger – rovviltregion 8.

Dette er en beslutning, og ikke et enkeltvedtak. Det er derfor ikke mulig å klage.

Oslo tingrett tok begjæring om midlertidig forføyning til følge uten muntlig forhandling den 03.07.2025. Kjennelsen har følgende slutning:

1. Staten, herunder ved Klima og Miljødepartementet og Miljødirektoratet v/Statens Naturoppsyn, forbys å iverksette Miljødirektoratets beslutning av 26.06.2025 om felling av bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune, rovviltregion 8, inntil det foreligger dom i tingretten om gyldigheten av beslutningen.
2. Staten v/Klima og Miljødepartementet betaler kr 22 035 i sakskostnader til Noah For Dyrs Rettigheter og Foreningen Våre Rovdyr i fellesskap innen to uker etter forkynning av denne kjennelsen.

Retten tok ikke stilling til hovedkravet om vedtakets gyldighet. Retten fant at vilkårene for å beslutte midlertidig forføyning var tilstede selv om hovedkravet ikke var sannsynliggjort jf. tvisteloven § 34-2, annet ledd.

Staten sendte samme dag inn begjæring om etterfølgende muntlig forhandling.

Muntlig forhandling ble avholdt 11.07.2025. Nedtegning av de tilstedeværende og hvilke bevis som ble ført fremgår av rettsboken.

Kort om brunbjørnbestanden og geografisk forvaltning

Brunbjørnbestanden i Norge rødlistet som sterkt truet og en fredet art. Den er del av felles bestander med nabolandene Sverige, Finland og Russland. Bjørnene i Finnmark utgjør deler av en felles bestand i nordlige deler av Finland og tilgrensende områder i Russland, mens bjørnene i resten av landet er felles skandinavisk bestand med Sverige.

Antall brunbjørner i Norge blir hvert år kartlagt gjennom innsamling av DNA-materiale og analyser. I 2024 ble påvist 191 individer med helt eller delvis opphold i Norge, hvorav 85 hunnbjørner og 106 hannbjørner. Dette er en økning sammenlignet med 2023 (178 individer, 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner). Flertallet av bjørnene har tilhold nær riksgrensene mot øst, og lever sannsynligvis deler av året i våre naboland.

Bestandsmålet er 13 årlige ynglinger jf. rovviltforliket vedtatt av Stortinget i 2011. I bestandsrapporten for 2024 fra NINA er antall ynglinger i Norge beregnet til 11,4 hvorav 3,3 har skjedd i region 8. Det regionale bestandsmålet er seks ynglinger, jf. rovviltforskriften § 4 bokstav h.

Fra Riksrevisjonens undersøkelser av rovviltforvaltningen Dok 3:13 (2018-2019) hitsettes fra side 74:

For å nå bestandsmålet for bjørn er Norge avhengig av at hunnbjørnene som lever i grenseområdene, blir ivaretatt, og at bjørn innvandrer fra Sverige, jf. intervju med Klima- og miljødepartementet. Departementet understreker videre i brev til Riksrevisjonen 16. april 2019 at bedre beskyttelse av binner er en av forutsetningene for å nå bestandsmålet, og at departementet i den forbindelse vurderer videre tiltak.

Det følger av rovviltforskriften at regional forvaltningsplan for rovvilt skal utarbeides av den regionale rovvilnemnden med geografisk differansiert forvaltning for regionen.

I 2024 ble det registrert 14 felte bjørn uavhengig av grunnlag hvorav 4 i region åtte fordelt på tre hannbjørner og en binne. Hittil i 2025 er det registrert 2 felte hannbjørner i region åtte.

For 2025 er det i rovviltnemnden vedtatt kvote på fem bjørner på betinget skadefelling, og fire bjørner på lisensfelling hvorav inntil to binner for region 8. Vedtakene er til klagebehandling i departementet.

Oppsummering av sakens faktiske side og bakgrunnen for beslutningen

Det er kjent at det har vært bjørn i Jarfjord over flere år. Det er ikke uvanlig at enkelte bjørner oppholder seg nær bebyggelse særlig i brunstperioden (juni til midten av juli). Ungbjørn og binner med unger søker på den måten beskyttelse ved å søke og holde seg unna større hannbjørner som ofte oppholder seg lengre inn i terrenget idet hannbjørner dreper unger som ikke er deres egne for at binna raskere skal komme i brunst, i tillegg til at det kan være mindre mat innover i terrenget.

Tidlig på sommeren 2025 er det observert flere bjørner nær bebyggelse i Jarfjord beitende på innmark. SNO (Statens naturoppsyn) har gitt informasjon lokalt om hvordan man skal forholde seg til bjørn i nærområdet.

Den 23.06.2025 kom det inn melding til SNO om et angrep på menneske av brunbjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune. Vedkommende person ble bitt i albuen og fikk legetilsyn samme kveld. Det var nødvendig å sy noen sting.

Hendelser som involverer skade på personer, er automatisk en politisak. Den skadede mannen avga politiforklaring påfølgende dag. Fra epost av 24.06.2025 fra politiet til Miljødirektoratet med oppsummering av forklaringen hitsettes:

Han forklarer at han skulle gå tur med hundene og at han gikk med en i bånd og den andre gikk kontrollert rett foran han. Han kom til et punkt der stien krysser og da hørte han noe

rasling og rare lyder i skogen. Han hørte snøfting og forsøkte å se om han kunne se hva det var som laget lydene. Han så noe lyst og brunt som bevegde seg bort fra han. Han tenkte at om det var ei elgku med kalv eller en bjørn så skulle han dra hjem. Han lagde lyd og gikk hjem. Han var nysgjerrig på hva han hadde sett, så han satte igjen den ene hunden hjemme og tok med den andre i bånd.

Han gikk deretter en litt annen sti for å se etter spor. Hunden begynte å følge noen spor og da så hanspor etter elg. Han hadde sett elg tidligere samme dag og det var derfor betryggende. Han fortsatte deretter i retning av der han hadde observert noe tidligere. Han merket så at hunden ble urolig og snuste mye. Han så noen spor han ikke kjente igjen og hunden viste tegn til at den var redd. Han var da usikker på om det var elg han hadde sett tidligere, fordi han har opplevd at denne hunden er veldig redd for bjørn.

Før han rakk å gjøre noe mer hørte han snøftingen igjen. Deretter kom det en bjørn ut av skogen ca. 50-60 meter foran han. Han vurderte å løpe men da den kom mot han skjønte han at det ikke var noe poeng å løpe vekk. Han forteller at han brølte og gjorde seg stor for å skremme bjørnen, bjørnen stoppet opp et par meter unna han og stilte seg på bakbeina. Hunden var veldig redd og lagde ingen lyd.

Bjørnen gikk til angrep på han, han hadde tatt opp armene for å forsvare seg. Han kom i ubalanse da bjørnen bet han i albuen. Han mistet båndet til hunden som løp mot området bjørnen kom fra. Da løp bjørnen etter hunden og han tror at dette reddet han fra å få større skader.

Da han kom hjem hadde hunden kommet hjem før han. Det gikk ca. 2 minutter fra dette skjedde til han ringte politiet. Vi fikk meldingen klokka 19:22.

Lokalt SNO hadde tidlig en anelse om at bjørnen det dreide seg om i denne saken er binne F102. Hun har hatt tilstedeværelse i området over flere år, er ca. 15 år, og har tidligere hatt flere kull. Det ble gjennomført skremmeforsøk mot binna i 2023 med begrenset effekt.

I 2024 ble 13 ulike bjørner registrert i Jarfjord-området. Hvor mange av bjørnene som har fast tilhold, og hvor mange som bare har vært gjennom området har direktoratet ikke oversikt over.

Fellingsbeslutning ble fattet før det forelå svar på DNA-prøver fra hår den 30.06.2025. Svaret indikerte at det dreide seg om binne F102. Felling ble iverksatt 01.07.2025. Samme dag ble det felt en hannbjørn som man trodde var F102. Det ble gjort videre undersøkelser og SNO var klare for nytt fellingsforsøk 03.07.2025. Samme dag avsa tingretten kjennelse om midlertidig forføyning og arbeidet ble innstilt.

Fellingsområdet i beslutningen er begrenset til Sør-Varanger kommune øst for Jarfjodbotn som ligger utenfor det vedtatte forvaltningsområdet for bjørn.

Saksøkerne, NOAH For Dyrs Rettigheter og Foreningen Våre Rovdyr, har slik saken har stått for retten i hovedsak anført

Vilkårene for midlertidig forføyning er oppfylt.

Ad hovedkravet

Beslutning om felling er ugyldig. Hovedkrav er sannsynliggjort jf. tvisteloven § 34-2, første ledd.

Brunbjørn er utrydningstruet og fredet i Norge og har et sterkt vern. Felling krever særskilt hjemmel jf. naturmangfoldloven § 15. Tre av de fire kumulative vilkårene i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav c) jf. rovviltforskriften § 13, sjette ledd er ikke oppfylt. Felling av binna vil være rettsstridig.

Uttak av binne, og særlig binne med barn som også må tas ut, vil ha vesentlig negativ effekt på bestandsmålet som er vedtatt av Stortinget.

Skandinavisk bjørn er redde for mennesker og ser ikke på mennesker som byttedyr. I gjennomsnitt skades en person årlig av bjørn i Skandinavia hvorav de fleste tilfeller i forbindelse med jakt. Angrep kan oppstå dersom binne med unger eller bjørn i hi blir overrasket. Også løse hunder kan bidra til farlige situasjoner. Det normale er imidlertid skinnangrep, hvor bjørnen bøyer av.

Beslutningen om uttak fremstår forhastet og lite spesifikk.

Fellingen er for det første ikke et egnet eller nødvendig for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, herunder å forhindre skade på person. Fellingen må være egnet til å forhindre skade på person i fremtiden. Det skal være bjørn i norsk natur, og risikoen ved dette er akseptert. Risikoen for hendelser som i dette tilfellet er minimal. Binna i saken oppfører seg som en bjørn. Det er ingen holdepunkter for at denne binna er farligere enn andre bjørner slik at hendelsen var et utslag av at hun er særlig aggressiv, truende eller farlig for mennesker. Enkelthendelser kan forklares ut fra omstendighetene. Økt risiko for farlige situasjoner kan oppstå når bjørnen overraskes, binne med unger føler seg truet, når den beskytter kadaver, når det er hund involvert og ved gjentatt oppsøkning. Her var reaksjonen normal og forventet; binna hadde unger, det var et kadaver i nærheten, hund var involvert, og det ble gjort gjentatt oppsøkning via en annen sti. Hendelsen var situasjonsbestemt. Det vil trolig være likegyldig om man møter denne binna, eller en annen binne med unger, som viser samme normale og forventede adferd i den gitte situasjonen. Skaden var av begrenset omfang som kan tyde på at hensikten var å skremme – et skinnangrep. Felling av binna vil ikke redusere faren for angrep nevneverdig, og man oppnår lite med felling av henne og ungene hennes, følgelig er ikke felling nødvendig for å oppnå lovens formål.

For det andre er vilkåret om at felling ikke må true bestandens overlevelse er lite belyst og i beslutningen konstateres kun at vilkåret er oppfylt. Vedvarende lav bestand og forsinkelser med å oppnå bestandsmål medfører at bjørnebestanden er sårbar. Her er det aktuelt å felle både binne i reproduktiv alder og ungene hennes som ikke kan ta vare på seg selv. En lav bestand vil være ekstra sårbar for sykdom og ulykker. Det må foretas en konkret vurdering, og det anføres at staten ikke har sannsynliggjort at felling ikke vil true bestanden.

For det tredje er vilkåret om at formålet ikke kan oppnås på annen måte ikke oppfylt.

Anførsel om at vilkåret om å legge vekt på om bestandsmålet er nådd ikke er oppfylt frafalles etter bevisførselen under muntlig forhandling.

Det er klare svakheter ved beslutningen som må tillegges vekt ved vurderingen.

Ad sikringsgrunn

Sikringsgrunn er sannsynliggjort, prinsipalt i medhold av tvisteloven § 34-1, første ledd bokstav a), subsidiært i medhold av bokstav b). Staten har da heller ikke bestridt at kravet til sikringsgrunn er oppfylt.

Ad proporsjonalitetsvurderingen

En forføyning i nærværende sak er ikke spesielt inngripende. Man kan ikke av hensyn til saksøkte medfører at man kan se bort fra hensynene til miljø- og dyrevern, eller det faktum at direktoratet ikke har hjemmel til å beslutte og iverksette felling. Staten har da heller ikke bestridt at det ikke foreligger åpenbart misforhold etter tvisteloven § 34-1 (2).

Ad rettslig interesse i å få avgjørelse i saken etter 15.07.2025

Beslutning om felling løper ut 15.07.2025. Staten har opplyst at det vil bli truffet vedtak om forlengelse av fellingsperioden. Det anføres at saken ikke vil være gjenstandsløs for det tilfellet at retten ikke rekker å avsi kjennelse før etter 15.07.2025. En avgjørelse i statens disfavør vil forhindre en ny, feilaktig beslutning.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Staten, herunder v/Klima- og Miljødepartementet og Miljødirektoratet v/Statens Naturoppsyn, forbys å iverksette beslutning av 26. juni 2025 om felling av bjørn i Jarfjord i Sør-Varanger kommune, rovviltregion 8, inntil det foreligger dom i tingretten om gyldigheten av beslutningen.
2. NOAH – for dyrs Rettigheter og Foreningen Våre Rovdyr tilkjennes sakskostnader.

Staten, ved Klima- og miljødepartementet, har i hovedsak anført

Ad hovedkravet

Hovedkravet er ikke sannsynliggjort. Beslutningen av 26.06.2015 er gyldig.

Begrunnelsen i beslutningen er kortfattet og kunne med fordel vært utdypet noe, særlig når det ses hen til at beslutningen gjelder binne med unger, og at bestandsmålet for bjørn ikke er nådd. Dette har imidlertid ingen betydning for gyldigheten av beslutningen hvor forvaltningslovens krav til begrunnelse ikke gjelder direkte.

Samtlige vilkår i loven er oppfylt.

Formålet med uttaket er å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn jf. naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav c, første alternativ. Uttaket i nærværende sak er i kjerneområdet for

bestemmelsen, jf. forarbeidene. Det er ikke en forutsetning for at bestemmelsen kommer til anvendelse at rovdyret rent faktisk har gått til angrep på menneske. Når dette faktisk har skjedd, kan ikke terskelen for uttak være spesielt høyt, heller ikke for binne med unger. Det er intet krav til sannsynlighetsovervekt for at samme dyr kommer til å angripe mennesker på nytt. Med sin adferd har bjørnen allerede vist at den utgjør en risiko for menneskers liv og helse. Ved beslutningen er det lagt avgjørende vekt på å minimere denne risikoen. Det er av betydning for vurderingen at uttaket skjer i området utenfor forvaltningsområde for bjørn. Felling er egnet og nødvendig for å ivareta helse- og sikkerhetshensyn. Lovens vilkår er oppfylt.

Formålet med uttak kan ikke nås på annen tilfredsstillende måte jf. naturmangfoldloven § 18, andre ledd, og det er ikke tvilsomt at dette er vurdert av Miljødirektoratet. Det ble vektlagt at tidligere skremmeforsøk mot samme binne, at andre samfunnsinteresser enn rovvilt skal ha prioritet utenfor forvaltningsområdet for bjørn, samt direktoratets praksis hvor det frarådes å flytte binne med barn. Lovens krav er oppfylt.

Beslutningen truer ikke bestandens overlevelse jf. naturmangfoldloven § 18, annet ledd. Loven sikter til den biologiske bestanden, og er ikke begrenset til Norge, noe som innebærer at bjørnebestanden skal vurderes på tvers av landegrensene. Det er ikke tvilsomt at bestanden ikke blir truet av beslutningen. At bestandsmålet forsinkes er relevant for kan-skjønnet, men ikke avgjørende for overlevelse. Lovens vilkår er oppfylt.

Saksøkerne har ikke sannsynliggjort et hovedkrav. Krav om midlertidig forføyning kan ikke føre frem.

Ad sikringsgrunn

Det bestrides ikke at det foreligger sikringsgrunn i medhold av tvisteloven § 34-1, første ledd bokstav b).

Ad proporsjonalitetsvurderingen

Det bestrides ikke at det ikke foreligger åpenbart misforhold etter tvisteloven § 34-1 (2).

Ad rettslig interesse i å få avgjørelse i saken etter 15.07.2025

Det vil bli truffet vedtak om forlengelse av fellingsperioden. Staten har bevisst unnlatt å treffe slik beslutning før begjæring om midlertidig forføyning er behandlet. Partene har rettslig interesse i å få avgjort de spørsmål saken reiser selv om retten ikke rekker å avsi kjennelse før etter 15.07.2025.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Oslo tingretts kjennelse 3. juli 2025 i sak 25-107100TVI-TOSL/08 oppheves.
2. Begjæring om midlertidig forføyning 1. juli 2025 tas ikke til følge.
3. Staten v/Klima- og miljødepartementet tilkjennes sakskostnader.

Partshjelper, Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS), har i hovedsak anført

Rovvilt i norsk natur er et viktig element i forvaltningen av utmarksressursene, og har vært et viktig arbeidsområde for USS siden organisasjonen ble stiftet i 1996.

Vedtaket i saken er gyldig, og at det derfor ikke er sannsynliggjort noe hovedkrav.

Forvaltningen av rovvilt er konfliktfylt. Det foreligger tverrpolitiske forlik og et detaljert forvaltningsregime. De sentrale virkemidlene i forvaltningsregimet for bjørn er soneforvaltningen og bestandsmålet som ligger innenfor rammene av naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen som skal sikre en forutsigbar bjørneforvaltning som balanserer de ulike hensynene innenfor den todelte målsettingen. Saken er i kjernen av de situasjoner som vilkåret «*allmenne helse- og sikkerhetshensyn*» er ment å omfatte. Forvaltningen skal sikre bestanden av de store rovdyrene, herunder bjørn. Det må avveies mot andre vektige samfunnshensyn.

Rovdyrangrep på mennesker utløser begrunnet frykt i befolkningen for gjentakelser. For å unngå flere angrep fra samme rovdyret og for å sikre tilliten til forvaltningen og forvaltningssystemet er avliving påkrevet. At angrep *kan forekomme*, er hensyntatt i forvaltningssystemet med uttaksmekanismen i § 18 tredje ledd, jf. rovviltforskriften § 13.

For de lokalsamfunn som må akseptere at rovdyr i større eller mindre grad oppholder seg i sine områder, er det en grunnleggende forventning om at forvaltningssystemet ikke aksepterer individer som angriper mennesker.

Miljødirektoratets begrunnelse i saken er mer enn tilfredsstillende etter de krav som gjelder for denne type vedtak.

At det sannsynligvis er felt feil individ i tidligere forsøk på å effektivere vedtaket, kan ikke få betydning for vurderingen av om vilkårene for å ta ut skadevolderen er oppfylt. Det er behov for å sikre seg mot gjentakelse.

USS slutter seg for øvrig til statens syn.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Oslo tingretts kjennelse 3. juli 2025 i sak 25-107100TVI-TOSL/08 oppheves.
2. Begjæring om midlertidig forføyning 1. juli 2025 tas ikke til følge.
3. USS tilkjennes sakskostnader med kr 12 400.

Rettens vurdering

For at en begjæring om midlertidig forføyning skal kunne tas til følge, må saksøkeren som hovedregel sannsynliggjøre både et hovedkrav og en sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 34-2.

Partene er enige om at kravene til sikringsgrunn og proporsjonalitet er oppfylt. Partene er uenige om saksøkerne har sannsynliggjort et hovedkrav – om beslutningen om felling av bjørn i dette tilfellet er ugyldig.

Rettslig utgangspunkt

Brunbjørn er en utrydningstruet og fredet art angitt i Appendix II til Bernkonvensjonen. Norge er folkerettslig forpliktet til bare å tillate uttak dersom vilkårene i Bernkonvensjonen art. 6, jf. art. 9 er oppfylt. Uttak av brunbjørn krever hjemmel i lov, jf. naturmangfoldloven § 15.

Det hører i utgangspunktet under den regionale rovviltnemnden å vedta kvote for betinget skadefelling og lisensfelling når bestanden av bjørn utgjør ti årlige ynglinger eller mer nasjonalt i Norge, jf. rovviltforskriften § 7, jf. § 5. Departementet har bestemt at rovviltnemndene har vedtaksmyndighet i 2025 jf. brev av 28.04.2025 fra Klima- og miljødepartementet. Forvaltningen av brunbjørn i nemndene skal skje i samsvar med retningslinjer fra departementet gitt ved brev 19.05.2023. Der fremkommer forvaltningspraksis om at binner med unger, og da dens unger, er unntatt fra tillatelse for felling. Det vises til omtale av gjeldende vedtak ovenfor. Betinget skadefelling skal forhindre at artene gjør skade på husdyr, tamrein eller annen eiendom, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, jf. rovviltforskriften § 8. Lisensfelling skal begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand, jf. rovviltforskriften § 10, jf. 2 bokstav g, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og c.

I tillegg til dette, og som er aktuelt i nærværende sak, har Miljødirektoratet særskilt hjemmel til skade- og lisensfelling i medhold av rovviltforskriften § 13, første ledd, og hjemmel for iverksettelse av uttak etter eget tiltak i naturmangfoldloven § 18, tredje ledd, jf. rovviltforskriften § 13, siste ledd jf. delegeringsforskriften. Det følger av § 18, tredje ledd, andre punktum at uttak etter bestemmelsen ikke utgjør enkeltvedtak.

Naturmangfoldloven § 18 lyder (med rettens understrekning av de aktuelle reguleringene):

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk

- a. for å beskytte naturlig forekommende planter, dyr og økosystemer,
- b. for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom,
- c. for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning,
- d. for innfanging til gjenoppbygging av bestander,
- e. for innfanging til lovlig oppdrettsvirksomhet,
- f. for forskning, undervisning eller taksonomisk virksomhet, eller
- g. som er fremmede organismer.

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Det skal ved vurdering av uttak av rovvilt etter første ledd bokstav c legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom. Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak.

Kommunen kan gi tillatelse til uttak av hjortevilt og bever for å avverge skade etter § 18 første ledd bokstav b, samt til å fjerne beverbolig eller dam for å hindre vesentlig skade ved oversvømmelse. Kommunens vedtak kan påklages til statsforvalteren.

Siste setningen i andre ledd kom inn i loven ved lovendring i 2020.

Bestemmelsen viderefører den gamle viltloven § 14a. Ordlyden gir anvisning på en skjønnsmessig vurdering, det vises til Ot.prp. nr. 37 (1999-2000) s. 21: «Adgangen til felling etter ny § 14 gjelder når det anses nødvendig for å forhindre skade. Dette betyr at myndighetene etter en skjønnsmessig vurdering har kommet fram til at felling er den mest effektive og hensiktsmessige løsningen for å forhindre den aktuelle skaden. Herved vil også Bernkonvensjonens krav om at felling bare kan skje nå det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning, være oppfylt.»

Bestemmelsen i § 18 er langt på vei utformet som artikkel 9 i Bernkonvensjonen og skal gjennomføre denne jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 20 og 21. Bestemmelsen må tolkes i samsvar med forpliktelsene etter konvensjonen og iht. Wienkonvensjonen om traktatretten jf. HR-2021-662-A avsn. (57). Truede arter har særlig vern.

Eksempel på situasjoner hvor naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav c) kan være aktuell fremgår av forarbeidene (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 389):

Første ledd bokstav c gir i samsvar med Bernkonvensjonen art. 9 (1) tredje strekpunkt hjemmel for å fastsette forskrift eller treffe enkeltvedtak for å ivareta offentlige helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Som eksempler kan nevnes elg og moskus som har forvillet seg inn i bebyggelse og vist aggressiv adferd overfor mennesker, individer av store rovdyr som tar opphold i tettbygd strøk, eller bjørn som opptrer nærgående overfor mennesker.

Retten viser også til uttalelser i Ot.prp. nr. 37 (1999-2000) s. 17 til gammel viltloven § 14a som fortsatt er relevant hvor det dels vises til det samme:

Det ble i høringsforslaget vist til at det hvert år oppstår situasjoner der enkeltindivider av ulike viltarter utvikler en adferd som medfører en sikkerhetsrisiko eller fare for betydelige materielle skader. Som eksempler kan nevnes elg og moskus som har forvillet seg inn i bebyggelse og vist aggressiv adferd overfor mennesker, individer av store rovdyr som tar opphold i tettbygd strøk, knoppsvane som viser sterk aggressivitet overfor mennesker, og bjørn som opptrer usky og nærgående overfor mennesker. Årsakene til at slike situasjoner oppstår kan være mange. Dels kan det skyldes egenskaper ved dyret selv som f. eks. hormonelle forandringer eller at individet er ungt og uerfarent. Ofte er imidlertid læring en viktig faktor som medvirker til at slik adferd utvikles. Læring kan stimuleres ved tilsiktede eller ubetenksomme handlinger fra mennesker, f. eks. ved at dyra fores eller gis lett tilgang til matavfall. I noen tilfelle kan dette løses gjennom informasjon som kan påvirke menneskets adferd eller andre sikringstiltak. Det kan likevel oppstå situasjoner som gjør det nødvendig å foreta felling.

I HR-2021-662-A (avsn. 92) uttaler Høyesterett at ordlyden i § 18, annet ledd innebærer at det vil bero på et skjønn om en annen løsning anses som tilfredsstillende. Høyesterett viser videre (i avsnitt 93) til at vurderingen skal basere seg på differensiert forvaltning.

Rovviltforskriften § 13 lyder:

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. Ved vurdering av felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c skal det legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd.

Foreligger en vedtatt forvaltningsplan for vedkommende region, jf. forskriften § 6, kan direktoratet delegere myndighet for kvote på lisensfelling eller kvotejakt på gaupe etter første ledd annet punktum til rovviltneemnden eller statsforvalteren etter en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Vedtak om felling som berører familiegruppe eller revirmarkerende par av ulv der deler av reviret ligger i Sverige, skal fattes etter kontakt med svenske myndigheter.

All irregulær avgang av vedkommende rovviltart innenfor den aktuelle regionen belastet den kvote som er bestemt av Miljødirektoratet.

For vedtak etter denne paragraf kan Miljødirektoratet i særlige tilfeller bestemme at fellingsoppdrag skal gjennomføres i regi av offentlig myndighet. Tilsvarende kan direktoratet eller den direktoratet bemyndiger som alternativ til felling iverksette særskilte tiltak for å skremme eller avskrekke bestemte individer av rovvilt fra uønsket adferd.

Direktoratet eller den det bemyndiger kan, uten hensyn til de regler som ellers gjelder, av eget tiltak iverksette felling av vilt, når dette anses nødvendig for å ivareta offentlige interesser av betydning, herunder å forhindre skade på person, vesentlig skade på eiendom, eller skade på naturlig fauna, flora eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd.

Bestemmelsen er ikke endret etter at naturmangfoldloven ble vedtatt.

Retten har full prøvingskompetanse av vilkårene for felling etter naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften § 13, siste ledd. Prøving av kan-skjønn kommer ikke på spissen i nærværende sak.

Konkret vurdering

Saken gjelder beslutning om felling som ikke utgjør enkeltvedtak jf. § 18, tredje ledd, andre punktum, jf. rovviltforskriften § 13, siste ledd.

Retten bemerker innledningsvis at beslutningen om felling kunne med fordel vært vesentlig mer utdypet med hensyn til lovens vilkår og de vurderinger som er gjort. Dette til tross for at det ikke er snakk om et enkeltvedtak underlagt forvaltningsrettslige krav til begrunnelse. Saksforholdet og

vurderinger som ble gjort er i stor grad blitt opplyst gjennom statens tilsvarende og under den etterfølgende muntlige forhandlingen.

Under den muntlige forhandlingen ble saksøkernes anførsel endret til at beslutning om felling ikke oppfyller tre av grunnvilkårene som oppstilles i loven, hhv. at felling ikke må true bestandens overlevelse, at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, og at felling må være nødvendig for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, herunder forhindre skade på person. Anførsel om at vilkåret om å vektlegge om bestandsmålet er nådd ble frafalt. Det ble også presisert for retten at det ikke anføres saksbehandlingsfeil som ugyldighetsgrunn under henvisning til at dette er reparerbart fra statens side. Saksøkerne har i den etterfølgende muntlige behandlingen ikke fastholdt at retten kan beslutte midlertidig forføyning selv om hovedkravet ikke var sannsynliggjort jf. tvisteloven § 34-2, annet ledd.

Direktoratet skal ut fra lovens vilkår foreta en skjønnsmessig vurdering av om felling er den mest effektive og hensiktsmessige løsningen for å forhindre den aktuelle skaden. Partene er enige om at vurderingen må basere seg på kunnskapsbasert og faglig vurdering. Det skal foretas en interessavveining mellom hensynet til ivaretagelse og vekst av den truede og fredede bjørnebestanden, og menneskelige hensyn. Høyesterett har behandlet tilgrensende saker gjennom HR-2021-662-A Ulvesak I og HR-2023-936-A Ulvesak II hvor det var fattet vedtak om felling. Avgjørelsene har uttalelser som er relevante for nærværende sak. Nærværende sak gjelder beslutning om ekstraordinært uttak. Med så vidt få saker hvor bjørn har skadet menneske sammenholdt med anførselene i saken reiser nærværende sak prinsipielle problemstillinger.

- Hvorvidt felling er nødvendig for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, herunder forhindre skade på person

Retten viser innledningsvis til at det skal være bjørn i Norge. Gitt skadepotensialet en bjørn kan ha innebærer dette en akseptert risiko. Samtidig er det få skader med bjørn i Norge, og også i Sverige hvor bestanden er på ca. 3000 dyr. Retten viser bl.a. til mottatt forklaring både fra Arne Nævra og Petter Wabakken som begge har hatt mange møter med bjørn og har solid kjennskap til deres adferdsmønster, og til artikkel fra NINA om bjørners adferd, samt informasjonshefte om bjørners adferd fra Miljødirektoratet fra 2013. Det fremkommer at bjørner er redd folk. Mennesker ses ikke på som byttedyr av bjørn. De fleste skader på mennesker oppstår i forbindelse med jakt hvor man forsøker å snike seg inn på byttet og kommer overraskende på, og hvor det både skytes og kan være løs hund involvert. Utenom jaktsituasjonen vil aggresjonsforsterkende momenter være at det er snakk om en binne med unger som føler seg truet, at bjørnen beskytter et kadaver, at man kommer overraskende på bjørnen, samt tilstedeværelse av hund. Binner med unger er etter dagens forvaltningspraksis unntatt tillatelse for skade- og lisensfelling.

Retten legger under henvisning til det rettskildemessige bakgrunnsbildet ovenfor til grunn at som utgangspunkt er det tilstrekkelig for beslutning om felling at bjørnen tar opphold i tettbygde strøk, og når den opptrer nærgående overfor mennesker slik at det ikke er et direkte krav om skade. I nærværende sak har skade oppstått. Det vises til sakens faktiske side og bakgrunnen for beslutningen som redegjort for ovenfor. Angrepet skjedde ca. 300 meter fra boligen til den skadede hvor det ferdes mennesker på turstier i området. Ifølge den skadede var bjørnen ca. 50-60 meter unna da den begynte å bevege seg mot vedkommende. Bjørnen løp ikke vekk. Vedkommende

gjorde seg stor og brølte mot bjørnen, noe som er dokumentert for retten er den anbefalte reaksjonsmåten i møte med bjørn. Da bjørnen var kommet et par meter unna reiste den seg på bakbeina. Ifølge Miljødirektoratets informasjonsskriv om bjørn innebærer denne adferden rekognosering. Bjørner reiser seg opp på bakbeina for å lukte. Fra den skadedes redegjørelse fremkommer at han stod sammen med hunden da dette skjedde. Hunden var stille. Bjørnen angrep så og bet den skadede i albuen som han holdt opp for å beskytte seg. Han mistet da båndet til hunden og denne løp av gårde. Bjørnen løp så etter hunden. Det har senere vist seg at binna hadde to årsunger og kadaveret som senere ble påvist ble funnet ca. 60-70 meter unna angrepsstedet.

I beslutningen om felling er det vist til at det ikke kan utelukkes at hendelsen er et resultat av forventet adferd der mordyr søker å beskytte sitt avkom. Dette er følgelig hensyntatt ved vurderingen. I publisering på Miljødirektoratets nettside 24.06.2025 ble uttalt at det er snakk om en svært uvanlig hendelse, og at det ikke er grunn til å ta endre forholdsregler enn de generelle rådene i forhold til bjørn, herunder å ikke oppsøke bjørn. Retten viser til gjengivelsen fra forarbeidene til viltloven § 14a ovenfor om forklaring ved egenskaper ved dyret.

Saksøkerne har fremholdt at beslutningen om uttak fremstår forhastet og lite spesifikk uten nødvendig faktagrunnlag, og at fellingen må være egnet til å forhindre skade på person i fremtiden. Det er vist til at binna i saken oppfører seg som en bjørn, at det var en enkelthendelse, og at det ikke er holdepunkter for at denne binna er farligere enn andre bjørner idet reaksjonen var normal og forventet med unger, kadaver i nærheten, involvering av hund og den gjentatte oppsøkning av bjørnen. Felling er da ikke nødvendig for å oppnå lovens formål. Staten på sin side har anført at det ikke er krav til skade, at det ikke er holdepunkter for en streng terskel for sannsynligheten for angrep/skade, særlig ikke når nærgående opptreden overfor mennesker er tilstrekkelig, og at terskelen er lavere for uttak utenfor forvaltningsområdet i tråd med prinsippet om differensiert forvaltning.

Retten mottok forklaringer fra Jan Poul Bolstad, seksjonsleder SNO, og Terje Bø, fagdirektør i viltseksjonen i Miljødirektoratet, for å belyse beslutningsprosessen i saken.

Bø forklarte for retten at ved hendelser som dette kontakter politiet SNO, som deretter kontakter direktoratet. SNO skal fremskaffe opplysninger om faktum. Som grunnlag for beslutningen om felling ble det avholdt møter hvor bl.a. fagavdelingen i Miljødirektoratet og SNO deltok samme kveld som hendelsen fant sted i tillegg til møter videre utover uka. I tillegg til å få oversendt rapport fra politiavhør snakket ansatte i direktoratet med vedkommende som var skadet direkte. Det var løpende dialog med SNO.

Bolstad dro opp til Jarfjord. Sentral og lokal SNO gjorde feltundersøkelser 24.06.2025. Nylig slått elgkadaver ble funnet nær hendelsesstedet. Det ble påvist liggeplasser og stor og liten avføring på samme sted. Det ble samlet inn DNA-prøver fra spytt, hår og avføring fra, og i tilknytning til, stedet. Mye bladverk på denne tiden gjør det vanskelig å se bjørn. Det var også møte med den skadede. Bolstad fikk se bilder av skadene bjørnen hadde påført.

Direktoratet samlet informasjon om tilstedeværelse av bjørn som har vært i området via registreringer i Rovbase og kontakt med rovviltkontakter og lokalt SNO. DNA-resultatet fra bjørneprøver fra 2024 og tidligere år ble vurdert for å få en oversikt over hvilke bjørner som kunne

være i området på det aktuelle tidspunktet. Ifølge Bø kan man aldri være 100% sikker på at det er den aktuelle binna som er identifisert. Vurderingen bygger på DNA og observasjoner og det er lite sannsynlig at det var andre bjørner der. Ifølge Bolstad var det all grunn til å tro at det var F102 som befant seg i området. Det er etter det opplyste god kontroll på bestanden i området.

Det kom også frem for retten at etter at oppdraget med å identifisere og lokalisere den aktuelle bjørnen var utført var det kontakt med direktoratet for å avklare felling idet undersøkelsene bekreftet at det var snakk om binne med årsunger som da også må tas ut.

Det er rettens klare oppfatning at loven åpner for felling ved skade, og når bjørnen blir nærgående jf. ovenfor. I denne saken er det skjedd skade utenfor forvaltningsområdet, og beslutning om felling gjelder utenfor området, jf. rovviltforskriften § 6. Sonopolitikken skal være tydelig iht. rovviltforliket fra 2011. Retten legger til grunn at terskelen for felling er noe lavere utenfor forvaltningsområdet. Det er i beslutningen om felling vist til at føringene i rovviltforliket ligger til grunn for beslutningen selv om dette da ikke er utdypet.

Retten er ikke uenige i de betraktninger saksøkerne gjør gjeldende dersom angrepet kan forklares med ordinær bjørneadferd i den gitte situasjonen. Hensynet til bevaring av bestanden tilsier at forklaringer på adferden må utredes og hensyntas. Dette forsterkes når det er snakk om å ta ut en reproduktiv binne med to årsunger som også må felles. Retten bemerker at den ikke er enig i at en bjørns skadehensikt må differansieres ved å vise til at skaden var av begrenset omfang, og at dette kan tyde på en hensikt om å skremme slik at angrepet må betraktes som et skinnangrep, som også er anført. På den annen side skal de menneskelige hensyn vektlegges.

Ifølge Bø ble det i den endelige beslutning om felling lagt vekt på binnas manglende skyhet og at hun fullførte et angrep på menneske som ble skadet. Interesseavveiningen som ble foretatt var ifølge ham klart på den menneskelige siden.

Retten viser i forlengelsen av dette til at hendelsen fant sted kun ca. 300 meter fra bebyggelse. At både kadaver og trolig unger befant seg så vidt nærme bebyggelse er slik retten ser det å betrakte som et klart utslag av manglende skyhet. Til dette kommer at det at det ifølge Bolstad tidligere er gjort skremmeforsøk mot samme binne i 2023 som følge av at hun eksponerte seg på jorde i nærheten av en gård med hester. Hun hadde da tre årsunger. Lokal SNO meldte inn til direktoratet at det var ønskelig å gjennomføre skremmeforsøk. Det ble den 08.06.2023 gjort tre fremstøt med skremming mot binna både med hund og rakett. Hun gjorde lite tegn til å trekke seg unna. Dagen etter var hun observert på et jorde i nærheten med ungene. Retten viser også til Bøs forklaring om at arealbruken for binner endrer seg noe, men at den aktuelle binna trolig vil oppholde seg i området resten av sommeren.

Ut fra bevisførselen legger retten til grunn at vurderingen av om bjørnen skal felles bygger på en bred, grundig og faglige vurderinger. Både lokal og sentral SNO er erfarne og har god fagkompetanse. Den magre utformingen av beslutningen er slik retten ser det ikke representativ for den vurderingen som faktisk ble gjort.

Under henvisning til de rettslige utgangspunkter, og etter en samlet og konkret vurdering av faktum slik det har fremkommet, finner retten at vilkåret naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav c) for uttak av binne med unger er oppfylt.

- Hvorvidt formålet med felling ikke kan nås på annen, tilfredsstillende måte

Formålet med felling er å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, og å unngå fremtidig skade. Ordlyden åpner for et skjønn jf. ovenfor, og at man befinner seg utenfor forvaltningsområdet.

Retten viser til forklaringen fra Bø som opplyste for retten hvilke alternativer til felling som er vurdert:

Skremming som alternativ til felling er ikke vurdert som aktuelt etter at det har skjedd et angrep. Bø viste til direktoratets vurdering av at skremming er langt mindre effektivt overfor binner med årskull idet de oppholder seg på et begrenset område. Den aktuelle binna viste liten effekt av skremming i 2023.

Flytting av dyrene var videre ikke et alternativ. I tillegg til at det er vanskelig å få tak i dyrene som må bedøves med bedøvelsespistol på relativt nært hold, og hvor det i dette tilfellet er snakk om den vanskeliggjørende faktoren med bedøving av tre individer, har man fra tidligere dårlig erfaring med gjennomførte flyttinger. Det er tidligere gjennomført flytting av tre hannbjørner. To kom da tilbake, mens en døde under transport. Flytting av binne med barn vil gå ut over dyrevelferden. Flytting er derfor ikke vurdert å være et godt alternativ til felling.

Merking med radiosender innebærer også utfordring med at man først skal finne dyret og besørge immobilisering. I tillegg risikerer man overfokusering på den merkede bjørnen slik at man glemmer andre bjørner som befinner seg i området.

I juni 2025, forut for hendelsen, holdt direktoratet informasjonskampanje vedrørende bjørn for lokalbefolkningen i området, slik at alternativet med informasjon allerede var gjennomført.

Fjerning av åteplasser, mat og kadaver kan bidra til å holde bjørner unna bebyggelse. I nærværende sak ble det funnet kadaver som trolig var byttedyr binna selv hadde tatt. Det vil være en stor og vanskelig oppgave å skulle overvåke terrenget for mulige åteplasser.

Retten legger redegjørelsen til grunn og finner det klart at det er foretatt en grundig og bred vurdering av om formålet med felling kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18, annet ledd, første punktum. Det er foretatt et konkret skjønn basert på kunnskap og erfaring. Det er ikke fremkommet opplysninger som skulle tilsi at vurderingen er uriktig, og retten har ikke grunnlag for å vurdere dette på noen annen måte. Retten bemerker at vurderingen dels vil inngå i nødvendig- og hensiktsmessighetsvurderingen. Vilkåret i § 18, annet ledd, første punktum anses oppfylt.

- Hvorvidt felling truer bestandens overlevelse

Partene er enige om at den norske bestanden av brunbjørn er del av fellesbestanden i Norge og Sverige, og Norge, Finland og Russland. Retten viser til innledende bemerkninger. Når naturmangfoldloven § 18, annet ledd har som vilkår at uttaket ikke kan true bestandens overlevelse, gjelder dette fellesbestanden. Retten viser også til HR-2021-662-A avsn. 59-60.

Ifølge Bø har det vært en stabil vekst i bestanden frem til nå. Felling vil klart forsinke at man oppnår bestandsmålene. Forsinket oppnåelse av bestandsmål er imidlertid ikke det samme som å true bestandens overlevelse. Det er ikke fremkommet opplysninger om at fellesbestanden av bjørn er kritisk. Retten finner det klart at felling i nærværende sak ikke truer bestandens overlevelse. Vilkåret i § 18, annet ledd, første punktum i relasjon til bestandens overlevelse anses oppfylt.

Oppsummering

Lovens vilkår for å beslutte ekstraordinært uttak er etter rettens syn oppfylt. Det er foretatt en grundig, faglig orientert og saklig interesseavveining av hhv. hensynet til en truet dyreart, herunder at det dreier seg om en binne med årsunger på den ene siden, og hensynet til menneskelige forhold på den andre. Miljødirektoratets beslutning om felling av bjørn av 23.06.2025 er ikke ugyldig. Saksøker har med det ikke sannsynliggjort et hovedkrav. Begjæring om midlertidig forføyning tas etter dette ikke til følge.

Sakskostnader

Med det resultat retten har kommet til har staten i utgangspunktet krav på dekning av sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Retten kan fritta den tapende part helt eller delvis for å erstatte den vinnende parts sakskostnader dersom tungtveiende grunner gjør det rimelig jf. tvisteloven § 20-2, tredje ledd:

Motparten kan helt eller delvis fritas for erstatningsansvar hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig. Det legges særlig vekt på

- a. om det var god grunn til å få saken prøvd fordi den var tvilsom eller først ble bevismessig avklart etter saksanlegget,*
- b. om den vinnende part kan bebreides at det kom til sak eller har avslått et rimelig forlikstilbud, eller*
- c. om saken er av velferdsmessig betydning og styrkeforholdet partene imellom tilsier slikt fritak.*

Av annet punktum fremgår retningslinjer for rettens skjønn. Listen over kriterier er ikke uttømmende. Bestemmelsen forutsetter en bredere vurdering av om tungtveiende grunner tilsier fritak som nevnt. Retten kan ved sin vurdering av fritak trekke inn ulike tungtveiende hensyn jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 278.

Saksøkerne bærer som utgangspunkt risikoen for å bringe inn et søksmål for domstolene. Samtidig er det på det rene at saken bevismessig er blitt vesentlig avklart etter inngivelsen av begjæringen om midlertidig forføyning. Dette skyldes til en viss grad en lite utdypende beslutning om felling med vurdering av lovens vilkår. Selv om det ikke er snakk om et enkeltvedtak med krav til

begrunnelse har behovet for ettergå det rettslige grunnlaget for beslutningen ved dette blitt vesentlig forsterket for saksøkerne. Dette taler for at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å gjøre fritak fra hovedregelen om sakskostnadsansvar.

Det er i rettspraksis flere ganger lagt til grunn at det er en ikke ubetydelig forskjell i styrkeforholdet mellom partene i denne saken, det vises bl.a. til HR-2023-936-A og HR-2021-662-A. Saksøkerne er ideelle organisasjoner som representerer ideelle interesser, og da med en helt annen ressursituasjon enn staten. Dette gjelder slik retten ser det selv om organisasjonene er relativt store med profesjonell utøvelse av sin virksomhet. Styrkeforholdsmomentet gjøre seg gjeldende også i nærværende sak og taler for fritak for omkostninger.

Saken gjelder felling av fredet dyreart når bestandsmålene ikke er oppnådd, utenfor geografisk sone. I tillegg gjelder den å felle binne i reproduktiv alder med to årsunger som da også må felles. Dette innebærer velferdsmessige elementer som skal tillegges særlig vekt jf. bokstav c). Retten viser til LB-2018-11792.

I tillegg reiser saken spørsmål om den interessavveining som skal foretas mellom vern av fredet bjørn med unger, og menneskelige hensyn, som delvis skiller seg fra de to ulvesakene, og således anses å ha prinsipiell karakter.

Samlet sett foreligger det etter rettens vurdering tungtveiende grunner som gjør det rimelig å frita saksøkerne fra å måtte erstatte statens sakskostnader. Resultatet fremstår som rettferdig og rimelig. Sakskostnader tilkjennes ikke.

Etter tvisteloven § 20-1, tredje ledd gjelder reglene om sakskostnader tilsvarende for partshjelpere. Kostnadskravet skal fastsettes særskilt jf. tvisteloven § 20-6, hvilket innebærer at utfallet kan bli forskjellig. Utmarkskommunenenes sammenslutning har nedlagt samme påstand som staten og i stor grad vist til faktiske og rettslige anførsler slik de fremkommer av statens tilsvarende. Partshjelpers anførsler har ut over dette ikke tilført saken nye opplysninger eller anførsler.

Partshjelper har fremsatt omkostningskrav på kr 12.400,-. Det er oppgitt å ha medgått fire timer som referer seg til gjennomgang av sakens dokumenter og inngivelse av ett prosesskriv. Hvorvidt beløpet er inklusive eller eksklusive merverdiavgift er ikke opplyst.

Saksøkerne har vist til at det er urimelig at foreningene skal belastes med partshjelpers kostnader når partshjelpers anførsler ikke har hatt noen betydning for saken. Staten har vist til at spørsmålet om omkostninger til partshjelper på vanlig måte må avgjøres ut fra tvistelovens omkostningsregler.

Med det resultat retten har kommet til har også partshjelperen i utgangspunktet krav på dekning av sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd, og retten må også i forhold til partshjelpen vurdere om unntaksbestemmelsen i tvisteloven § 20-2, tredje ledd kommer til anvendelse.

Retten viser til vurderingen ovenfor i forhold til staten. Momentet med at saken bevismessig er blitt vesentlig avklart etter inngivelsen av begjæringen om midlertidig forføyning taler også i relasjon til partshjelperen for at det foreligger tungtveiende grunner for som gjøre det rimelig å frita saksøkerne fra hovedregelen om sakskostnadsansvar. Saksøkerne og partshjelper er begge ideelle

organisasjoner slik at argumentet med ulikt styrkeforhold ikke gjør seg gjeldende mellom disse partene. Videre innebærer saken velferdsmessige elementer både for saksøkerne og partshjelpen. Dette momentet kan dermed ikke tillegges noen avgjørende vekt. Interessavveining som skal foretas mellom vern av fredet bjørn, og menneskelige hensyn, utgjør kjernen i de respektive parterers interessområde. Som nevnt må spørsmålet anses å ha prinsipiell karakter og taler også i relasjon til partshjelper for å fritta saksøkerne for omkostninger.

Samlet sett foreligger det etter rettens vurdering tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta saksøkerne fra å måtte erstatte partshjelpens omkostninger i saken. Også dette resultatet fremstår etter omstendigheten som rettferdig og rimelig. Sakskostnader tilkjennes ikke.

SLUTNING

1. Oslo tingretts kjennelse om midlertidig forføyning av 03.07.2025 i sak nr. 25-107100TVI-TOSL/08 oppheves.
2. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
3. Sakskostnader tilkjennes ikke.

Retten hevet

Eivor Grindstuen Hamar

Veiledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.